

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak si poradit s náklady řízení? A měli by účastníci sporu platit za chyby soudu?

Jak se přibližujeme nové právní úpravě civilního procesu, začínají být stále častější diskuze nad jejím obsahem. Změny má podle dosavadních návrhů zaznamenat i způsob výpočtu náhrad nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že úprava náhrad nákladů na právní zastoupení před soudy snad nebyla v České republice považována za spravedlivou nebo vyhovující nikdy nikým, rád bych se k tomuto tématu, často přehlíženému, věnoval v tomto článku.

Náhrada nákladů řízení sporná řízení nutně provází. Přestože jde o záležitost soudy mnohdy považovanou za okrajovou a nedůležitou, dostane se čas od času až před Ústavní soud, a to i přesto, že on sám se jí zabývá jen velmi nerad. Lze však mít za to, že je to právě tento přístup, který nás přivedl až do situace, kdy se i přes neuspokojivost dosavadní právní úpravy tímto problémem, jak se zdá, vůbec nikdo nezabývá. Takový přístup je však třeba vytknout nejenom zákonodárci, ale i Ústavnímu soudu, protože nespravedlivá náhrada nákladů řízení skutečně zasahuje do ústavního práva na spravedlivý proces, náklady řízení tvoří jeho neoddelitelnou součást. Přestože můžeme vědomě odhlížet od takových nespravedlností a uklidňovat se přitom myšlenkou, že to jsou nespravedlnosti drobné a vedlejší, za ta léta už ve svém součtu dosáhly nepředstavitelných výšin.

Úprava náhrady nákladů řízení byla od přelomu tisíciletí upravena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. [484/2000](#) Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníků advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Jak název vyhlášky napovídá, náhrada nákladů řízení touto vyhláškou byla stanovena pro řízení v jednom stupni paušálně.

Vyhlášku zrušil Ústavní soud svým náležením sp. zn. Pl. ÚS 25/12 ze dne 17. dubna 2013. Vyhláška totiž nezohledňovala složitost případu a motivovala k souzení se i o bagatelní částky s vidinou zisku v případech, kdy bude přiznaná náhrada převyšovat náklady reálně vynaložené, v důsledku čehož docházelo k nadměrnému zatěžování justice a tzv. obchodování s pohledávkami.

Důsledkem zrušení této tzv. přísudkové vyhlášky bylo, že z důvodu nedostatku jiné právní úpravy přistoupily soudy k přisuzování náhrad podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996, o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Zásadním problémem advokátního tarifu však je nízká předvídatelnost: při podání žaloby nelze s jistotou říci, jak vysoká bude případná náhrada nákladů. Výpočet je složitý a stojí čas nejenom advokáty, kteří musejí úkony vyúčtovat, ale i soudy, které po nich musejí společně se spisem vyúčtování projít, vyzvat k odstranění vad, předložení dalších důkazů a tak podobně. V důsledku dlouhého vedení řízení, několikerých odvolání, dovolání a ústavních stížností mohou náklady převýšit i požadované plnění. Nutno však připomenout, že náhrada nákladů řízení nemá mít sankční povahu nebo odrazovat žalovaného se bránit, přesto k obojímu mnohdy dochází.

Jak tedy najít řešení nejvhodnější? Aby bylo vyhověno požadavkům Ústavního soudu, je třeba hledat ideální východisko někde na půli cesty mezi dřívější a současnou praxí. Přiznané náklady by měly na

jednu stranu odrážet složitost případu (v závislosti na komplikovanosti sporu mohou být i náklady na velké množství úkonů rozumné), tedy zejména skutečně efektivní obranu práv. Na druhou stranu je však třeba, aby strany předkládající soudu svůj spor měly předem přibližnou představu o případných nákladech, které budou muset nést.

Pokud jde o otázku legitimního očekávání v řízení před soudem prvního stupně, lze si např. představit, že budou přiznávány náhrady vybraných úkonů jako doposud, ale pouze do určité maximální výše. Tato výše nemusí být pro všechny spory stejná, ale může být odstupňovaná v závislosti na výši požadovaného plnění.

Dále je podle mého názoru třeba se vypořádat s otázkou nákladů řízení před odvolacím a dovolacím soudem. Náklady před soudem vyššího stupně, budou-li přiznány, by měli být zásadně paušální, neboť všechny podstatné úkony mají v současném modelu koncentrovaného řízení proběhnout především před soudem prvního stupně, v opačném případě by účastníci museli platit za chyby nižších soudů. V duchu článku 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a zákona č. [82/1998 Sb.](#), o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem je na místě si položit otázku, zda v řízeních, v nichž bylo návrhu i jen částečně vyhověno, je spravedlivé požadovat náklady řízení po účastnících. Tyto náklady nejsou zaviněny účastníky, ale soudy nižších instancí, jejichž rozhodnutí byla zrušena nebo změněna. Lze tyto náklady spravedlivě žádat po některém z účastníků? Účastníci by v zásadě neměli být sankcionováni za selhání justice. Nabízí se proto úvaha, zda by náklady před soudy vyšších stupňů neměli účastníci hradit pouze v případě, kdy jsou v odvolacím řízení neúspěšní, stejně tak zda by soudní poplatek neměl být úspěšnému účastníku vrácen. Lze si např. představit zavedení vyšších soudních poplatků za odvolací a dovolací řízení. Bude-li odvolatel úspěšný, nahradí náklady řízení o opravném prostředku oběma účastníkům stát. Nebude-li úspěšný, nahradí odvolatel nebo dovolatel paušálně náklady druhé straně.

Výhrady Ústavního soudu k přísudkové vyhlášce i advokátnímu tarifu jsou podnětné a smysluplné. Je třeba se nad nimi zamyslet a nalézt konečně spravedlivé řešení. Tento článek byl jen krátkou úvahou, v níž jsem se snažil poukázat na nejpodstatnější vady obou systémů a navrhnout určitá řešení. Svět není dokonalé místo a nelze vymyslet systém náhrad, který by byl perfektní, dosavadní řešení však měla nedostatky zcela zásadní. Doufejme proto, že nový civilní řád soudní bude revolucí i v tomto ohledu.

JUDr. Klára Doležalová,
advokát

Tomáš Pipek

Moreno Vlk & Asociados

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE / ABOGADOS / ATTORNEYS AT LAW
PRAHA - MADRID - BRATISLAVA

MORENO VLK & ASOCIADOS
advokátní kancelář

Sokolovská 32/22
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 818 736
Fax: +420 224 818 736
e-mail: paha@moreno-vlk.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)